

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут філології
Кафедра української літератури і компаративістики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О. Б. Жильцов

“ 07 ” 03 20 19 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Літературно-культурологічні студії:

Міжкультурна комунікація

для студентів

спеціальності 061 Журналістика

освітньої програми 061.00.01 Журналістика

освітнього рівня першого (бакалаврського)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 021365554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти

Програма № 2882/19
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)

« » 20 19 р.

Київ – 2019

Розробник: Нестеренко Юлія Вікторівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури і компаративістики

Викладач: Нестеренко Юлія Вікторівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури і компаративістики

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри української літератури і компаративістики

Протокол від «27» 02 2019 року № 10
Завідувач кафедри української літератури
і компаративістики _____ (О. О. Бровко)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми _____

28.02 2019 р.

Гарант освітньої програми _____

(Васьків М. С.)

Робочу програму перевірено _____ 2019 р.

Заступник директора Інституту філології
з науково-методичної та навчальної роботи _____

(Заяць Л. І.)

Пролонговано:

на 2019/2020 н.р. _____ (О. О. Бровко) «15» 01 2020 р. протокол № 8

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р. протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Літературно-культурологічні студії

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	4/120	4/120
Курс	1	
Семестр	1-2	
Кількість змістових модулів з розподілом	4	4
Обсяг кредитів	4	4
Обсяг годин, зокрема:	120	120
Аудиторні	28	8
Модульний контроль	4	-
Семестровий контроль	6	6
Самостійна робота	22	46
Форма семестрового контролю	Залік	

Міжкультурна комунікація

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	2/60	2/60
Курс	1	
Семестр	2	
Кількість змістових модулів з розподілом	2	2
Обсяг кредитів	2	2
Обсяг годин, зокрема:	60	60
Аудиторні	28	8
Модульний контроль	4	-
Семестровий контроль	6	6
Самостійна робота	22	46
Форма семестрового контролю	Залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – сформувати у студентів розуміння загальних закономірностей функціонування міжкультурних комунікацій, значення в суспільному розвитку та розвитку індивіда, а також засвоєння ним найвидатніших досягнень світової традиції міжкультурної комунікації, а також підготовка студентів до ефективних контактів на рівні повсякденного міжособистісного спілкування, міжкультурної комунікації.

Завданнями курсу є:

- здатність оперативно збирати інформацію, мати глибокі базові знання з різних галузей та спеціалізовані знання з окремої галузі, дотримуватися балансу думок, уміти працювати з різними джерелами (ФК-4);
- висока мовна компетенція, володіння навичками візуальної комунікації (ФК-6);
- уміння працювати в нестандартних умовах та непередбачуваних ситуаціях (ФК-3).

3. Результати навчання за дисципліною

- виявляти високу адаптивність до змін професійного середовища, мобілізувати інтелектуальні та духовні можливості для самостійного засвоєння нових знань, прогресивних технологій та інновацій, оновлювати власні професійні компетенції з урахуванням інформаційних потреб аудиторії (ПРН-1);
- використовуючи знання з цієї дисципліни, ефективно діяти в умовах інформаційного простору України (ПРН- 2);
- використовувати сучасні мовленнєві норми комунікативної ефективності в різних видах комунікації (ПРН-5);
- уникати неконструктивних комунікативних ситуацій, конфліктів, раціонально діяти в конфліктних ситуаціях, враховуючи знання з міжнародної комунікації (ПРН-7);

4. Структура навчальної дисципліни
Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Кількість годин між видами робіт				
		Аудиторні			Семестровий контроль	Самостійна робота
		Лекції	Семінарські	Модульні		
Змістовий модуль 1. Міжкультурна комунікація: теоретичний аспект						
Вступ. Поняття і сутність міжкультурної комунікації. Предмет міжкультурної комунікації у системі філософії та культурології.	8	4	4			
Комунікація і спілкування”: спільне, відмінне. роль психології і лінгвістики у розумінні спілкування й комунікації. Функції, манера та стиль спілкування. Об’єкт та суб’єкт спілкування й комунікації.	11	2	2		2	5
Соціально-психологічний аспект міжкультурної комунікації	9	2	2			5
<i>Модульний контроль</i>	2			2		
Разом годин	30	8	8	2	2	10
Змістовий модуль 2. Взаємозв’язок міжкультурної комунікації і цивілізації.						
Моделі міжкультурної комунікації	9	2	2			5
Особливості процесу акультурації та мовне середовище	13	2	2		2	7
Проблема порозуміння в міжкультурній комунікації. Міжкультурні конфлікти та шляхи їх подолання	6	2	2		2	
<i>Модульний контроль</i>	2			2		
Разом годин	30	6	6	2	4	12
Разом	60	14	14	4	6	22

Тематичний план для заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Кількість годин між видами робіт				
	Усього	Аудиторні			Самостійна робота
		Лекції	Практичні	Семестровий контроль	
Змістовий модуль 1. Традиційні шляхи аналіз					
Вступ. Поняття і сутність міжкультурної комунікації. Предмет міжкультурної комунікації у системі філософії та культурології.	12	2			10
Комунікація і спілкування”: спільне, відмінне. роль психології і лінгвістики у розумінні спілкування й комунікації. Функції, манера та стиль спілкування. Об’єкт та суб’єкт спілкування й комунікації.	13				13
Соціально-психологічний аспект міжкультурної комунікації	2		2		
Разом годин	27	2	2		23
Змістовий модуль 2. Видова своєрідність тексту: аналіз					
Моделі міжкультурної комунікації	12		2		10
Особливості процесу акультурації та мовне середовище	13				13
Проблема порозуміння в міжкультурній комунікації. Міжкультурні конфлікти та шляхи їх подолання	2	2			
	6			6	
Разом годин	33	2	2	6	23
Разом	60	4	4	6	46

5. Програма навчальної дисципліни ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

Міжкультурна комунікація: теоретичний аспект

Лекція 1-2. *Поняття і сутність міжкультурної комунікації. (2 год.)*

Актуальність вивчення предмету міжкультурна комунікація. Місце міжкультурної комунікації в системі гуманітарних наук, предмет вивчення. Термінологічний апарат міжкультурної комунікації. Основні підходи до визначення поняття “міжкультурна комунікація”. Мета і завдання курсу. Особливості навчальної дисципліни в системі культурологічних дисциплін.

Література: 2, 3, 4.

Семінар 1. *Предмет міжкультурної комунікації у системі філософії та культурології. (2 год.)*

Лекція 3. *Комунікація і спілкування*: спільне, відмінне. роль психології і лінгвістики у розумінні спілкування й комунікації. Функції, манера та стиль спілкування. Об’єкт та суб’єкт спілкування й комунікації. (2 год.).

Загальна теорія комунікації. Комунікаційні моделі. Мета і контекст комунікації. Вплив суміжних дисциплін на розвиток науки про комунікацію: психології, політології, лінгвістики тощо. Об’єкт, предмет, методи дослідження і міждисциплінарні зв’язки. Актуальність проблем міжкультурної комунікації у сучасних умовах. Індивідуалізм та колективізм культур. Е.Холл, Г.Ховштеде, Е.Хирш.

Література: 1, 2, 5, 14, 3.

Семінар 2. *Основний термінологічний апарат предмету міжкультурної комунікації. Поняття контексту міжкультурної комунікації. Е.Холл, Г.Ховштеде, Е.Хирш (2 год.)*

Лекція 4. *Соціально-психологічний аспект міжкультурної комунікації*

Національна концептосфера як система. Значення особливостей ментальності у різних культурних просторах. Проблеми розуміння і нерозуміння, концепти «свого» і «чужого» у міжкультурній комунікації. Модель засвоєння «чужої» культури М.Беннета. Етноцентризм та його різновиди. Якості культури: культура – явище набуте, культура – груповий феномен. Ідентичність культури. «Динемічне» поняття культури.

Семінар 3-4. *Національна концептосфера як система. Проблема засвоєння «чужої» культури (4 год.)*

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Взаємозв'язок міжкультурної комунікації і цивілізації

Лекція 5. *Політика та міжкультурна комунікація Моделі міжкультурної комунікації. Журналістська діяльність як модель міжкультурної комунікації. (2 год.).*

Сфери міжкультурної комунікації: «Внутрішня», міжособистісна, групова, організаційна, суспільна, професійна, масова. Етика комунікації. Конфлікти, керування конфліктами. Методика ведення перемовин у конфліктній ситуації. Культурний шок. Культурна дистанція, моделі акультурації. Механізми міжкультурної комунікації. Форми міжкультурної комунікації: пряма, дотична, безпосередня, опосередкована. Моделі міжкультурної комунікації. Поняття культурного шоку та його ознаки. Фактори, які впливають на розвиток «культурного шоку». Механізм розвитку «культурного шоку». Етапи проходження «культурного шоку» згідно теорії Г. Тріандіса. Індивідуальні та групові фактори в ході акультурації людини у новому середовищі.

Література: 5, 7, 8, 14, 16.

Семінар 5. *Політика та міжкультурна комунікація Моделі міжкультурної комунікації. Журналістська діяльність як модель міжкультурної комунікації (2 год.).*

Література: 5, 7, 8, 14, 16.

Лекція 6. *Особливості процесу акультурації та мовне середовище (2 год.).*

Діалог культур, культурна експансія, вторинна адаптація/соціалізація (інкультурація). Причини виникнення стереотипів у культурі. Емпатія і толерантність. Когнітивний синтез знань про рідну культуру та «культуру перебування», а також загальні знання про культуру і комунікацію. Вербальні і невербальні стратегії успішної комунікації. Удосконалення мовленнєвої культури у зв'язку із розвитком міжкультурної компетенції з урахуванням сучасних орієнтації на глобалізацію та гуманізацію освіти.

Глобальне розуміння мови. Мова як реальноіснуюча знакова система. Взаємозв'язок мови та культури. Ментальність та мовна картина світу. Мовна та концептуальна картина світу.

Семінар 6. *Масова комунікація та культура. Мовна картина світу та міжкультурна комунікація (6 год.).*

Література: 1, 4, 5, 4, 3.

Лекція 7. *Проблема порозуміння в міжкультурній комунікації. Міжкультурні конфлікти та шляхи їх подолання. (2 год.).*

Система цінностей у європейсько-американській культурі. Особливості китайського менталітету. Особливості менталітету народів Південної Азії. Проблема комунікативних невдач у міжкультурній комунікації та їх типологія. Основні причини, які викликають комунікативні невдачі. Універсальне джерело комунікативних невдач, класифікація помилок. Порозуміння, проблема сприйняття, взаємодії та взаєморозуміння в міжкультурній комунікації. Основні прийоми та способи досягнення взаєморозуміння. Явища глобалізації. Природа міжкультурних конфліктів та засоби їх подолання.

Література: 13, 14, 16, 4, 9.

Семінар 7. *Міжкультурні конфлікти та шляхи їх подолання. (2 год.).*

Література: 11, 5, 9, 12.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Денна форма

Вид діяльності студента	Максимальна к-ть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		К-ть одиниць	Максимальна кількість	К-ть одиниць	Максимальна кількість
Відвідування лекцій	1	4	4	3	3
Відвідування семінарських занять	1	4	4	3	3
Робота на семінарському занятті	10	4	40	3	30
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Разом			83		71

Коефіцієнт:

$$154:100=1,54$$

Заочна форма

Вид діяльності студента	Максимальна к-ть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		К-ть одиниць	Максимальна кількість	К-ть одиниць	Максимальна кількість
Відвідування лекцій	1	1	1	1	1
Відвідування семінарських занять	1	1	1	1	1
Робота на семінарських заняттях	10	1	10	1	10
Виконання завдань для СР	2	2	15	2	15
Разом			27		27

Коефіцієнт:

$$54:100=0,54$$

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Самостійна робота №1-2. Міжкультурна комунікація в системі культурологічних наук.

1. Опрацювати кілька визначень із теорії соціальної комунікації та порівняти їх.
2. Вивчити види інформації та проілюструвати їх власними прикладами у письмовій формі.
3. Завдання. Проаналізувати стан міжкультурних зв'язків в одному вибраному часописі та обґрунтувати своє твердження.
4. Завдання. Написати есей про власний досвід міжкультурної комунікації.

Самостійна робота № 3-4. Елементи ефективної комунікації. Засоби підвищення рівня міжкультурної комунікації (опрацювати реферативно).

1. Метамова в міжкультурній комунікації
2. Окулістика, такесика та сенсорика як види невербальної комунікації.

Критерії оцінювання: при оцінюванні виконаних самостійних робіт основна увага буде звертатися на знання методології аналізу, вправне користування базовими літературознавчими термінами, повноту відповідей, уміння обґрунтовувати свою думку цитатами з тексту.

Максимальна оцінка – 5 балів.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Кожен модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі з використанням письмових завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля. Модульний контроль з курсу здійснюється в письмовій формі та полягає в індивідуальній та груповій роботі з підготовки есеїв та планів нарисів. Максимальна оцінка за кожен модуль – 25 балів.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль відбуватиметься у формі заліку (максимум 100 балів).

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю (для самоконтролю)

1. Місце міжкультурної комунікації в системі культурологічного знання.
2. Предмет, об'єкт і суб'єкт міжкультурної комунікації як галузі наукового знання.
3. Методологічні засади міжкультурної комунікації як галузі наукового знання.
4. Предмет і завдання міжкультурної комунікації як навчальної дисципліни.
5. Історичні фактори і обставини виникнення міжкультурної комунікації.
6. Етапи розвитку міжкультурної комунікації в США.

7. Утвердження міжкультурної комунікації в Європі.
8. Основні напрямки і підходи досліджень в міжкультурній комунікації
9. Поняття міжкультурної комунікації. Основні підходи до визначення міжкультурної комунікації.
10. Спілкування і комунікація: спільне і відмінне.
11. Структура міжкультурної комунікації: причини, форми, види, типи і результати комунікації.
12. Поняття макро- і мікрокультури в міжкультурній комунікації
13. Сутність міжкультурної комунікації.
14. Детермінанти міжкультурної комунікації.
15. Форми міжкультурної комунікації.
16. Аккультурація в міжкультурній комунікації.
17. Поняття інкультурації в міжкультурній комунікації.
18. “Культурний шок” та його місце у засвоєнні “чужої” культури.
19. Види міжкультурної комунікації.
20. Вербальна комунікація.
21. Форми вербальної комунікації.
22. Стилї вербальної комунікації.
23. Контексти вербальної комунікації.
24. Невербальна комунікація та її сутність.
25. Кінесика як вид невербальної комунікації.
26. Проксеміка як вид невербальної комунікації.
27. Хронеміка як вид невербальної комунікації.
28. Окулїстика, такесика та сенсоріка як види невербальної комунікації.
29. Сутність і засоби паравербальної комунікації.
30. Проблема розуміння в міжкультурній комунікації.
31. Процес сприйняття та його основні детермінанти.
32. Міжособистісна аттракція та її основні елементи.
33. Атрибуція та її роль у міжкультурній комунікації.
34. Природа міжкультурних конфліктів. Причини їх виникнення та способи подолання.
35. Результати міжкультурної комунікації.
36. Ефективна комунікація та її елементи.
37. Поняття і сутність толерантності.
38. Толерантність в міжкультурній комунікації.
39. Поняття “культурної компетенції” та її основні компоненти.
40. Рівні міжкультурної компетентності та способи її підвищення.
41. Особливості теорій міжкультурної комунікації
42. Теорія високо- і низькоконтекстуальних культур Е. Холла.
43. Теорія культурних вимірів Г. Хофштеде.
44. Дистанція влади як показник виміру культури (за Г. Хофштеде).
45. Індивідуалізм-колективізм як показник виміру культури (за Г. Хофштеде).

46. Маскулінність-фемінність як показник виміру культури (за Г. Хофштеде).
47. Запобігання невизначеності як показник виміру культури (за Г. Хофштеде).
48. Теорія культурної грамотності Е. Хирша.
49. Модель засвоєння чужої культури М. Беннета.

6.6 Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

**7. Навчально-методична карта дисципліни «Літературно-культурологічні студії: Міжкультурна комунікація»
(денна форма)**

Разом: 60 год., із них 28 годин аудиторних: 14 год. – лекцій, 14 год. – семінар, 4 год. – модульний контроль, 22 год. – самостійна робота

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII
Модулі	Змістовий модуль I				Змістовий модуль II		
Назва модуля	Міжкультурна комунікація: теоретичний аспект				Взаємозв'язок міжкультурної комунікації і цивілізації		
Кількість балів за модуль	83				71		
Лекції	1	2	3	4	5	6	7
Теми лекцій	Поняття і сутність міжкультурної комунікації (16)	Поняття і сутність міжкультурної комунікації (16)	Комунікація і спілкування (16)	Соціально-психологічний аспект міжкультурної комунікації (86)	Моделі міжкультурної комунікації (16)	Особливості процесу акulturації та мовне середовище (16)	Проблема порозуміння в міжкультурній комунікації (16)
Теми семінарських занять	Предмет міжкультурної комунікації у системі філософії та культурології (11 б.)	Основний термінологічний апарат предмету міжкультурної комунікації. Поняття контексту міжкультурної комунікації. Е.Холл, Г.Ховіттеле, Е.Хірш (11 б.)	Національна концептосфера як система.(11 балів)	Національна концептосфера як система. Проблема завоювання «чужої» культури (11 б.)	Політика та міжкультурна комунікація Моделі міжкультурної комунікації. Журналістська діяльність як модель міжкультурної комунікації (11 б)	Масова комунікація та культура. Мовна картина світу та міжкультурна комунікація (11 б)	Міжкультурні конфлікти шляхи їх подолання. (11 б)
Самостійна робота	Самостійна робота 1-2 (по 5 балів)				Самостійна робота 3-4 (по 5 балів)		
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)				Модульна контрольна робота 2 (25 балів)		

**Навчально-методична карта дисципліни «Літературно-культурологічні студії: Міжкультурна комунікація»
(заочна форма)**

Разом: 60 год., із них 8 годин аудиторних: 4 год. – лекцій, 4 год. – семінар, 46 год. – самостійна робота

Тиждень	I	II
Модулі	Змістовий модуль I	Змістовий модуль II
Назва модуля	Міжкультурна комунікація: теоретичний аспект	Взаємозв'язок міжкультурної комунікації і цивілізації
Кількість балів за модуль	27	27
Лекції	1	2
Теми лекцій	Поняття і сутність міжкультурної комунікації (16)	Моделі міжкультурної комунікації (16)
Теми семінарських занять	Соціально-психологічний аспект міжкультурної комунікації (11 б)	Проблема порозуміння в міжкультурній комунікації. Міжкультурні конфлікти та шляхи їх подолання (11 б)
Самостійна робота	Самостійна робота 1-2 (по 5 балів)	Самостійна робота 3-4 (по 5 балів)

8. Рекомендовані джерела

Основна:

1. Гриценко Т. Б., Гриценко С. П., Іщенко Т. Д. та ін. Етика ділового спілкування : Навч. посіб. – К., 2007.
2. Губенко Л. Г., Немцов В. Д. Культура ділового спілкування : Навч. посіб. – К., 2002.
3. Зимовець Р. Конфлікти та протести у постіндустріальному суспільстві (до питання про актуальність дослідницької парадигми Ю. Хабермаса) // Філософська думка. – 2001. – № 3. – С. 93–114.
4. Квіт С. Масові комунікації: Підручник.— К.: Вид. Дім “Києво-Могилянська академія”, 2008.
5. Почепцов Г. Г. Теория коммуникации. – Киев, 2001.
6. Чмут Т. К., Чайка Г. Л. Етика ділового спілкування : Навч. посіб. – К., 2003.
7. - Ярошенко Т. М. Регіональна типологія культури : Навч. посіб. – Львів, 2007.

Додаткова література

8. Кияк Т. Міжкультурна комунікація, дискурс та переклад / Т. Кияк // Актуальні питання іноземної філології. - 2015. - № 2. - С. 83-91.
9. Міжкультурна освіта. Порадник для вчителя / За ред. А. Климович. - Варшава : Центральний осередок вдосконалення вчителів, 2008.
10. Мак-Квейл Д. Теорія масової комунікації / Девід Мак-Квейл / перекл. з англ. О. Возьна, Г. Сташків. – Львів : Літопис, 2010. Мовчан В. Етика : Навч. посіб., 2007.
11. Тюрменко І. І., Горбул О. Д. Культурологія: теорія та історія культури : Навч. посіб. – К., 2004.
12. Шеломенцев В. М. Етикет і сучасна культура спілкування. – Вид. 2-е. – К., 2003.
13. Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. – К., 1998.
14. Зимовець Р. Конфлікти та протести у постіндустріальному суспільстві (до питання про актуальність дослідницької парадигми Ю. Хабермаса) // Філософська думка. – 2001. – № 3. – С. 93–114.
15. Ложкин Г. В., Повякель Н. И. Практическая психология конфликта. – К., 2000.
16. Hall E., Hall M. Understanding Cultural Differences. – Yarmouth, 1990.
17. Hofstede G. Interkulturelle Zusammenarbeit. Kulturen – Organisationen Management. – Wiesbaden, 1993.
18. Jonach I. Interkulturelle Kommunikation. – Munchen, 1998.
19. Purschel H. Intercultural communication. – Frankfurt am Mein, 1994.
20. Roth K. Zeit und Interkulturelle Kommunikation // Rheinisches Tharbuch fur Volkskunde. – 1999/2000.